

TYÖNEUVOSTO
Bulevardi 6 D, PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. 09 - 645 593

LAUSUNTO

23.10.2020

TN 1483-20

12/2020

Asiassa oli kysymys siitä, voidaanko sairaalakiinteistöjen yllä- ja kunnossapitotyötä teettää jaksotyönä, toisin sanoen, oliko käsillä välttämätön sairaalan terveyspalvelujen käynnissä pitämisen turvaava tukitoiminto.

Lausunnonpyytäjä: Lounais-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue

Asia: Työaikalain (872/2019) 7 §:n 1 momentin 8 kohdan tulkinta.
Jaksotyöajan käyttäminen sairaalakiinteistön ylläpito- ja kunnossapitotyössä.

Vireille: 17.7.2020

Lausuntopyyntö

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (aluehallintovirasto) on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa siitä, voidaanko sairaalakiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotyö järjestää työaikalain (872/2019) 7 §:n 1 momentin mukaisena jaksotyöaikana.

Lausuntopyyntönsä kohteena on sairaalakiinteistöjen yllä- ja kunnossapito, jota toteutetaan vuorokauden ympäri. Siihen kuuluu koko sairaala-alueen hätäpäivystys ja voimallituksen ylläpito- ja huoltotehtävät sekä kiinteistöjen automatiikan valvonta. Hätäpäivystys kattaa muun muassa palo-, sähkö-, sairaalakaasu-, pakastin-, hissi- ja ilmastointihälytykset.

Lausuntoa pyydetään tilanteesta, jossa työnantajalla on ollut työn teettämiseen 31.8.2020 asti poikkeuslupa. Epäselvää on, voidaanko tapauksessa soveltaa työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohtaa, eli onko kysymys 1 momentissa tarkoitettujen terveystalveluiden käynnissä pitämiseksi välttämättömistä tukitoiminnoista. Selvää on, että sairaalakiinteistössä tuotettavat terveystalvelut toimivat pääosan vuorokaudessa.

Työaikalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 158/2018 vp, s. 82) todetaan, että terveyden- ja sairaanhoidon palveluiden säännöllisen toiminnan ylläpitämiseksi välttämättömiä tukitoimintoja voivat olla esimerkiksi laboratoriopalvelut, laitoshuolto, välinehuolto, apteekkipalvelut ja ateriapalvelut siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä kohdassa 3 tarkoitettujen toimintojen kannalta. Tässä luettelossa ei mainita sairaalakiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotoimintoja. Toisaalta hallituksen esityksessä esitetty luettelo on esimerkinomainen, jolloin muidenkin kuin siinä mainittujen tukitoimintojen voitaisiin katsoa kuuluvan 7 §:n 1 momentin 8 kohdan piiriin.

Lausuntopyynnössä viitataan vielä teokseen Hietala ym.: Uusi työaikalaki käytännössä 2020, s. 98–99. Siinä todetaan, että työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuissa tukitoiminnoissa on oltava kysymys toimista, jotka ovat edellytyksenä luettelon muissa kohdissa tarkoitettujen toimintojen käynnissä pitämiseksi. Edelleen kirjassa tuodaan esille, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta rajasi säännöstä siitä, mitä hallitus esitti. Näin vain mainittujen tehtävien ja toimintojen käynnissä pitämiseksi välttämättömiä tukitoimia voidaan teettää jaksotyönä.

Asianosaisten selvitykset

Työnantaja X Oy on katsonut, että sillä on palveluiden ilmeisen välttämättömyyden vuoksi oikeus teettää jaksotyötä suoraan työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan. Vuoden 2020 alussa voimaan tulleella työaikalalla laajennettiin jaksotyön soveltamisalaa käsittämään myös sellaiset tukitoiminnot, jotka ovat edellytykseltään välttämättömiä 7 § 1–7 tarkoitettujen toimintojen käynnissä pitämiseksi. X Oy kertoo saaneensa työnantajaliitoltaan vastauksen, jonka mukaan mainittu laajennus on tarkoitettu kattamaan juuri nyt käsillä olevan kaltaiset X:n sairaaloiden toiminnan kannalta kriittisiä tukipalveluja tarjoavan työnantajan tehtävät. Myös

työehtosopimukseen sovittiin lisäys jaksotyön soveltamisalaan. Sopimuskirjaus tuli voimaan 1.9.2020 ja se kuuluu seuraavasti:

”62 § Jaksotyöajan soveltaminen

Jaksotyöaika koskevia määräyksiä voidaan soveltaa työaikalain 7 §:ssä mainituissa töissä ja toimintayksiköissä sekä satamissa ja pesuloissa. Paikallisella tasolla voidaan tehdä esisopimus jaksotyön käyttämisestä myös muilla kuin edellä mainituilla ja työaikalain 7 §:ssä tarkoitetuilla toimialoilla. Esisopimus tehdään 126 § mukaisesti. Sopimuksen voimaantulo edellyttää, että se vahvistetaan liittotasolla.”

M-alueen 24/7 -toiminnon henkilöiden tehtävät kohdistuvat M-alueen sairaala-alueeseen. Heidän kohdallaan on kysymys koko M-alueen sairaala-alueen, erityisesti potilasturvallisuutta edustavien sairaalakiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotoiminnasta. Siihen kuuluu sairaala-alueen hätätilanteiden kiinteistöasioissa hälytysensivasteena toimiminen. Hälytykset käsittävät esimerkiksi palo-, sähkö-, sairaalakaasu-, pakastin-, hissi- ja ilmanvaihtohälytykset. Lisäksi toiminta kattaa kattilalaitoksen ylläpito- ja huoltotehtävät sekä kiinteistöjen automatiikan valvonnan. Kiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotoimintaa toteutetaan vuorokauden ympäri seitsemänä päivänä viikossa.

24/7 -toiminnon ensivasteena toimiminen edustaa hälytysfunktiota eli yllättävien ja ennalta arvaamattomien tilanteiden hallintaa. Tehokkaan työajan käytön takia hälytysten välillä on normaaleita, osittain kausiluonteisia kiinteistöhoidollisia tehtäviä.

Automatiikan valvonta on vain yksi hälytystiedon lähde. Hälytysten hoito koskee koko M-alueen sairaala-alueen kaikkia rakennuksia.

Voimalaitos on 24/7 -toiminnon tämänhetkinen tukipiste ja se sijaitsee tunneliyhteydellä yhdistettynä koko M-alueen sairaala-alueeseen, välittömästi P-nimisen kadun toisella puolella.

Työnantajan mukaan lausuntopyyntöä kohteena oleva työ tulee kuvata seuraavasti:

”M-alueen 24/7 -toiminnon jaksotyötä tekevän henkilöstön osalta kysymys on koko M-alueen sairaala-alueen erityisesti potilasturvallisuutta edustavien sairaalakiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotoiminnasta. Siihen kuuluu koko sairaala-alueen hätätilanteiden kiinteistöasioissa hälytysensivasteena toimiminen. Hälytykset käsittävät esimerkiksi palo-, sähkö-, sairaalakaasu-, pakastin-, hissi- ja ilmanvaihtohälytykset. Lisäksi toiminta kattaa kattilalaitoksen ylläpito- ja

huoltotehtävät sekä kiinteistöjen automatiikan valvonnan. Kiinteistöjen ylläpito- ja kunnossapitotoimintaa toteutetaan vuorokauden ympäri seitsemänä päivänä viikossa.”

Pääluottamusmies Y on kertonut, että automatiikan valvonta kohdistuu koko sairaala-alueeseen sekä myös muihin rakennuksiin ja tiloihin kuin itse sairaalarakennuksiin. Vuoromiesten vastuualueisiin kuuluvat voimalaitos, pysäköintiluolat, väestönsuojat ja tunnelit. Ilta- ja yövuorossa työntekijät toimivat ainoana päivystävänä tahona sairaala-alueella ja tuolloin alueen kaikki kiinteistöt kuuluvat vastuualueeseen. Sairaalan voimalaitos sijaitsee erillään sairaala-alueelta mutta on yhdistettynä siihen tunnelilla. Voimalaitoksen tärkeimmät ylläpito- ja huoltotehtävien kohteet ovat höyryn tuotanto ja vesilaitos, samoin kuin sähköverkon valvonta. Voimalaitoksella tehdään ylläpitötöinä muun muassa vesilaitteiston vesianalyseja ja huuhteluja. Laitteistojen tarkkailu ja voimalaitoskierrokset ovat ennakointia ja vuoroissa häiriöitä ilmenee satunnaisesti.

TYÖNEUVOSTON LAUSUNTO

1. Lausunnon kohde

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on pyytänyt työneuvostolta lausuntoa siitä, voidaanko sairaalakiinteistöjen yllä- ja kunnossapitotyöt järjestää jaksotyönä työaikalain (872/2019) 7 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella. Töiden kohteena olevat sairaalat ovat työaikalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja pääosan vuorokaudesta toimivia terveystalvveluja, joissa jaksotyön teettäminen on sallittua. Asiassa on kysymys siitä, ovatko lausuntopyynnössä kuvatut ympäri vuorokauden suoritettavat sairaalakiinteistöjen yllä- ja kunnossapitotehtävät pääosan vuorokaudessa toimivien terveystalvvelujen käynnissä pitämiseksi välttämättömiä – työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuja – tukitoimintoja.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on kertonut, että lausuntopyynnön tarve on tullut esille selvitettäessä sitä, tarvitseeko yksittäinen työnantaja: X Oy jaksotyöajan käyttämiselle työaikalain (872/2019) 39 §:n 1 momentissa 2 kohdassa tarkoitettua poikkeuslupaa. Työnantajan mukaan jaksotyön teettäminen olisi mahdollista työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella ilman poikkeuslupaa.

2. Arviointia

Työaikalain 7 §:n 1 momentissa säädetään tyhjentyvän luettelon muodossa niistä töistä ja toiminnoista, joissa säännöllinen työaika voidaan järjestää kahden tai kolmen viikon pituisissa jaksoissa. Vastaavantyyppinen luettelo oli jo vuoden 1996 työaikalaisissa (605/1996), mutta voimassa olevassa laissa jaksotyöaloja on määritelty uudelleen muun muassa niin, että jaksotyöajan käytön mahdollisuutta ei enää sidota siihen, missä laitoksessa tai yrityksessä työtä tehdään. Ratkaisevaa on siis aiemmasta poiketen työn tai toiminnan laatu, ei sen fyysinen suorittamispaikka. Jaksotyöluettelo on tulkittava suppeasti, ja yhteistä jaksotyönä järjestettävillä töillä on se, että niitä on suoritettava toimintojen jatkuvuuden vuoksi 24 tuntia vuorokaudessa tai ainakin pääosan vuorokaudesta seitsemänä päivänä viikossa (HE 158/2018 vp, s. 80).

Työaikalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan jaksotyöaika voidaan muun ohessa käyttää ”pääosan vuorokaudesta toimivissa sosiaali-, terveys- ja eläinlääkäripalveluissa”. Lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 158/2018 vp, s. 81–82) mukaan jaksotyötä voidaan käyttää terveyden- ja sairaanhoidon palveluissa riippumatta siitä, missä palvelua tuotetaan, esimerkiksi sairaaloissa, terveysasemilla, lääkäriasemilla tai asiakkaan kotona. Edellytyksenä työajan järjestämiselle jaksotyönä on, että toiminta ajoittuu pääosalle vuorokautta eli työ jatkuu tyypillisesti päivittäin yli 12 tuntia. Samassa yhteydessä todetaan, että ”(j)aksotyötä voitaisiin käyttää myös tässä lainkohdassa tarkoitettujen palveluiden säännöllisen toiminnan ylläpitämiseksi välttämättömissä tukitoiminnoissa siten kuin 8 kohdassa säädetään. Näitä voivat olla esimerkiksi laboratoriopalvelut, laitoshuolto, välinehuolto, apteekkipalvelut ja ateriapalvelut siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä kohdassa tarkoitettujen toimintojen kannalta.”

Työaikalakia koskevassa hallituksen esityksessä säännöksen 8 kohta oli muotoiltu niin, että jaksotyön teettäminen oli mahdollista ”1–7 kohdassa tarkoitettujen tehtävien ja toimintojen edellyttämässä välttämättömissä tukitoiminnoissa”. Työelämä- ja tasa-arvovaltiokunta ehdotti mietinnössään (TyVM 17/2018 vp) 7 §:n 1 momentin 8 kohtaa rajattavaksi kuitenkin niin, että vain 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitettujen tehtävien ja toimintojen käynnissä pitämiseksi välttämättömiä tukitoimia voidaan teettää jaksotyönä. Työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohta hyväksyttiin valiokunnan esittämässä muodossa (”1–7 kohdassa tarkoitettujen tehtävien ja toimintojen käynnissä pitämiseksi välttämättömissä tukitoiminnoissa”).

Lausuntopyynnössä on kerrottu sairaaloissa tehtävän työn kuuluvan työaikalain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin terveyspalveluihin. Näin ollen kaikki sellaiset välttämättömät tukitoiminnot, jotka on suoritettava sairaalan terveyspalveluiden käynnissä pitämisen turvaamiseksi, kuuluvat työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdan soveltamisalaan.

Työneuvostolta voidaan hakea oikaisua aluehallintoviraston tekemään poikkeuslupapäätökseen. Tämän johdosta on tarkoituksenmukaista, että Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue selvittää ensiasteena sen, täyttyvätkö työaikalain 7 §:n 1 momentin 8 kohdassa säädetty edellytykset X Oy:n a) palo-, sähkö-, sairaalakaasu-, pakastin-, hissi- ja ilmastointihälytysten johdosta syntyvissä tehtävissä, b) sairaalarakennuksen automatiikan valvontatyössä ja c) sairaalakiinteistöjen voimalaitoksen ylläpito- ja huoltotehtävissä.

Arvioitaessa jaksotyöajan käytön mahdollisuutta on varmistettava, että tukitoimien suorittaminen on välttämätöntä niillä tuettavien toimintojen käynnissä pitämiseksi. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota työaikalakeja koskevassa hallituksen esityksessä todetuin tavoin (HE 158/2018 vp, s. 80) siihen yleiseen jaksotyötä koskevaan vaatimukseen, jonka mukaan työtä on tarpeen suorittaa toimintojen jatkuvuuden varmistamiseksi 24 tuntia vuorokaudessa tai ainakin pääosan vuorokaudesta seitsemänä päivänä viikossa.

3. Sovellettu oikeusohje

Työaikalain (872/2019) 7 §:n 1 momentti.

Lausunto on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Ahtelan, jäsenten Douglas, Hjelt, Ilveskivi, Kannisto, Kiiski, Leppänen, Nyysölä ja Rautio mielipiteeseen.